

ความเป็นมาของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังเร่งรัดพัฒนาทั้งเศรษฐกิจและสังคม การพัฒนาประเทศนั้นจะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้เพียงไรก็ขึ้นอยู่กับการพัฒนากำลังคน (Manpower Development) การพัฒนาประเทศจะไต่ผลไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วยถ้าไม่เร่งรัดแก้ปัญหาระยะยาวของประเทศไทยในด้านกำลังคนให้มีความรู้ความสามารถทุกระดับ สิ่งที่จะช่วยพัฒนากำลังคนได้นั้นก็คือการศึกษาและการฝึกอบรม การศึกษามีความสำคัญต่อประชากรของโลกอย่างยิ่ง ไม่ว่ายุคใดสมัยใด และในการรณรงค์เพื่อขจัดความยากจน โรคภัยไข้เจ็บและความโง่เขลาเบาปัญญา ตลอดจนเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศ ที่มวลมนุษยโลกและประเทศต่าง ๆ กำลังเผชิญหน้าอยู่ทุกวันนี้ เราต้องยอมรับว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่ง ในการช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวมาแล้ว ในการพัฒนาประเทศไม่ว่าในด้านเศรษฐกิจหรือสังคม ซึ่งจะส่งผลสะท้อนไปถึงเสถียรภาพของประเทศ การศึกษาก็มีส่วนรับผิดชอบอย่างยิ่ง เช่นเดียวกัน เพราะกำลังคนที่เราจะนำมาใช้เพื่อการพัฒนา นั้นย่อมเป็นผลผลิตจากการศึกษา ถ้าการศึกษาผลิตกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถ และมีประสิทธิภาพในการทำงานแล้ว การพัฒนาประเทศก็จะเป็นผลดีและเสถียรภาพของประเทศก็ย่อมมั่นคงตามไปด้วย แต่ถ้ามองกำลังคนที่ไม่มีความรู้ความสามารถ และมีประสิทธิภาพในการทำงานต่ำ ผลที่จะเกิดขึ้นก็จะไปในทางตรงกันข้าม การศึกษานั้นเป็นทั้งเมล็ดและดอกของการพัฒนาเศรษฐกิจ (Education is both the seed and the flower of economic development) กล่าวคือ การลงทุนทางการศึกษาเป็นการส่งเสริมสนับสนุนความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความ

1 แสง เสนาณรงค์, พลโท. "ครูกับเสถียรภาพของประเทศ" คำปราศรัยในพิธีเปิดการประชุมทางวิชาการ ณ หอสมุดแห่งชาติ, 5 กุมภาพันธ์ 2513 (อัคราเนนา)

เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดการลงทุนในการพัฒนาการศึกษา² และเป็นที่น่าประหลาดใจที่พบว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดระหว่างปริมาณการศึกษากับรายได้ประชาชาติ โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาที่มีสหสัมพันธ์สูงถึง 0.817 และระดับประถมศึกษา 0.668³ หมายความว่า ความสามารถในการผลิตของพลเมืองมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับระดับการศึกษา กล่าวคือถ้าพลเมืองมีระดับการศึกษาต่ำความสามารถในการผลิตก็ย่อมจะต่ำไปด้วย และถ้าพลเมืองมีระดับการศึกษายิ่งสูงความสามารถในการผลิตก็ย่อมสูงไปด้วย⁴

แม้จะเป็นที่ยอมรับกันว่าการศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญ ควรแก่การให้การสนับสนุน แต่เนื่องจากประเทศที่กำลังพัฒนานั้น มีเรื่องที่จะต้องลงทุนหลายด้านและมีทุนอย่างจำกัด โดยเฉพาะการระดมเงินในปัจจุบันนี้เป็นภาระที่หนักอึ้ง งบประมาณจึงจะเหลือนำมาลงทุนที่ประเทศที่มีทรัพยากรจำกัดอย่างเมืองไทยจะสามารถจัดการศึกษาให้ไต่ห้วงคุณภาพและปริมาณตามมาตรฐาน อันเป็นที่พอใจของทุกฝ่าย

ดังนั้นจึงจะต้องมีการลงทุนทางด้านการศึกษาอย่างระมัดระวังและประหยัด คือใช้ทรัพยากรสิ้น เวลา และแรงงานน้อยที่สุดมาเป็นทุน โดยพยายามจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพทางการศึกษามากที่สุด

ในเรื่องประสิทธิภาพทางการศึกษานี้เป็นงานที่ยากแก่การทดสอบ แต่ถึงแม้ว่างานนี้จะยากเพียงไรก็ตาม ก็มีความจำเป็นอย่างรีบด่วนที่จะต้องทดสอบประสิทธิภาพทางการศึกษา เหตุผลประการสำคัญก็คือ ประเทศไทยเป็นประเทศที่ยากจน จำเป็นจะต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในวงจำกัด เพื่อให้เกิดผลตอบแทนในอัตราสูงสุดเท่าที่จะทำได้ ถ้าระบบการศึกษาจะมีส่วนช่วยพัฒนาชาติ

²Frederick Harbison and Charles A. Mayers, Manpower and Education (New York: McGraw-Hill, Inc., 1965), p. XI.

³Frederick Harbison and Charles A. Myers, Education, Manpower and Economic Growth (New York: McGraw-Hill, Inc., 1964), p. 182.

⁴สุดใจ เหล่าสุนทร, "วิชาชีพในโรงเรียนมัธยมศึกษา" จุลสารสมาคมการศึกษาฉบับที่ 7 (พระนคร: โรงพิมพ์บรรณารักษ์, 2505), หน้า 2.

⁵เอกวิทย์ ณ ถลาง, "ภาวะการอันสัมพันธ์กันของค่าการศึกษาภาคบังคับ" วิทยาศาสตร์, ปีที่ 21 ฉบับที่ 5. (กุมภาพันธ์, 2513), หน้า 10.

อย่างแท้จริงแล้ว ก็จำเป็นต้องคิดถึงการลงทุนในทางการศึกษาให้ลดลง แต่ให้ได้ผลเพิ่มขึ้น⁶

การศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพทางการศึกษาเป็นงานสำคัญที่จะต้องจัดทำขึ้น โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษา เพราะกำลังได้รับความเอาใจใส่จากนักการศึกษาในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เหตุที่เป็นดังนั้นก็เพราะการศึกษาในระดับกลาง เป็นบ่อเกิดของปัญหาหลายอย่างและในขณะเดียวกัน การศึกษาในระดับนี้ก็จะช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้อย่างมาก และการมัธยมศึกษาเป็นเรื่องความเป็นความตายของเราในขณะนี้

การวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพทางการศึกษาในระหว่างโรงเรียนมัธยมสามัญกับโรงเรียนมัธยมสาธิต เพราะโรงเรียนทั้ง 2 ประเภทนี้มีความมุ่งหมายที่แตกต่างกันอยู่มาก โรงเรียนสาธิตมีลักษณะและความมุ่งหมายดังนี้

ในอุดมคติโรงเรียนสาธิตคือโรงเรียนซึ่งวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยตั้งขึ้น โดยมีความมุ่งหมาย

3 ประการ คือ

1. สำหรับเป็นที่ฝึกสอน ฝึกงาน สังเกต และศึกษาของนิสิตวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ผู้ซึ่งกำลังศึกษาเล่าเรียนในทางวิชาการศึกษา

2. สำหรับเป็นที่วิจัยในเรื่องทฤษฎีการสอน การปกครอง จรรยาวัตร การแนะแนว การฆ่าหลักสูตร ฯลฯ เพื่อให้วิชาการศึกษา หรือที่เรียกว่าวิชาครู ไหลก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป และได้ประโยชน์แก่นักเรียนสาธิตไปด้วยในตัว

3. สำหรับเป็นที่ "แสดงให้เห็น" แก่บุคคลทั่วไป หรือเรียกสั้น ๆ ว่า "สาธิต" ในเรื่องสำคัญ ๆ ต่าง ๆ ของการศึกษา เช่น วิธีสอนต่าง ๆ วิธีแนะแนว การทำโรงเรียนมัธยมแบบประสม การทำโรงเรียนประถมที่ถูกต้อง การปกครองโรงเรียนแบบประชาธิปไตย ฯลฯ⁸

จะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ของโรงเรียนสาธิตนั้นแตกต่างกับโรงเรียนทั่ว ๆ ไปอยู่มาก อนึ่งโรงเรียนสาธิตในประเทศไทยได้ตั้งขึ้นเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว คือ โรงเรียนสาธิตปทุมวัน ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2496 โรงเรียนสาธิตประสานมิตร ตั้งเมื่อ พ.ศ. 2499 โรงเรียนสาธิต

⁶ รอนสกี, แสตนเลย์ และ กอ สวัสดิ์พาณิชย์, การมัธยมศึกษา การวางแผนกำลังคนและการศึกษาในประเทศ เอกสารอันดับที่สอง (พระนคร: สำนักงานวางแผนการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2509), หน้า 10.

⁷ กอ สวัสดิ์พาณิชย์, "การมัธยมศึกษาในประเทศไทย" ประมวลบทความการวางแผนและการพัฒนากำลังคน (พระนคร: กองวางแผนการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2511), หน้า 171.

⁸ สาโรช บัวศรี, "โรงเรียนสาธิตคืออะไร" วิทยาราย, ปีที่ 66 (มกราคม, 2510), หน้า 950.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2501⁹ จึงควรจะได้มีการประเมินผลการดำเนินงาน การวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบได้ส่วนหนึ่งว่า โรงเรียนมัธยมสามัญและโรงเรียนมัธยมสาธิตมีประสิทธิ ผลทางการศึกษาอยู่ในระดับใดและแตกต่างกันเพียงใด การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเบื้องต้น ซึ่งจะ ช่วยให้เห็นสถานภาพและปัญหาสำคัญ ๆ อันจะนำไปปรับปรุงการศึกษาในระดับนี้ต่อไป และ เป็นแนวทางให้มีการวิจัยในเรื่องนี้ต่อเนื่องกันไปอีก

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาว่าประสิทธิภาพทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมสามัญและโรงเรียนมัธยมสาธิต สูงต่ำเพียงใด
2. เพื่อศึกษาความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมสามัญและโรงเรียนมัธยมสาธิต เกี่ยวกับการตกชั้น การออกก่อนสำเร็จการศึกษาว่ามีบ้างหรือไม่ มากน้อยเพียงใด และความสูญเสียเปล่าในด้านเงินงบประมาณแผ่นดินที่รัฐบาลต้องจ่ายอันเนื่องจากการตกชั้น และออกก่อนสำเร็จการศึกษา
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบว่า โรงเรียนมัธยมสามัญกับโรงเรียนมัธยมสาธิต มีประสิทธิภาพ และความสูญเสียเปล่าทางการศึกษาแตกต่างกันเพียงใด

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งหมายที่จะทราบประสิทธิภาพทางการศึกษา และความสูญเสียเปล่าทางการศึกษา เนื่องจากการตกชั้น การออกก่อนสำเร็จการศึกษา และผลการสอบในชั้นตัวประโยค ของนักเรียน 3 รุ่นติดต่อกัน คือ รุ่นที่เข้าศึกษาในชั้นปีที่ 1 ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น และ

⁹อมร พรหมมีฤทธิ์, "การศึกษาปัญหาในการดำเนินงานโรงเรียนสาธิตในสังกัดกรมการฝึกหัดครู" วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510. (อักษราเนา), หน้า 16.

ปีที่ 1 ของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปีการศึกษา 2506, 2507 และ 2508 เพื่อศึกษาถึงอัตราการทำงานและสถานภาพในคานต่าง ๆ ของครูในปีการศึกษา 2512 ของโรงเรียนมัธยมสามัญและโรงเรียนมัธยมสาธิต โรงเรียนที่จะทำการวิจัย คือ โรงเรียนสตรีวิทยา โรงเรียนวัดเทพศิรินทร์ โรงเรียนมัธยมสาธิตประสานมิตร และโรงเรียนมัธยมสาธิตปทุมวัน การที่ผู้วิจัยเลือกนิสิตรุ่นปีการศึกษา 2506 - 2508 ก็เพื่อที่จะติดตามนักเรียนรุ่นนั้น ๆ ได้ครบหมดทุกคน เนื่องจากโรงเรียนมีกฎไว้ว่า นักเรียนจะสอบตกซ้ำชั้นในชั้นเดียวกันเกินกว่า 2 ครั้งไม่ได้

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งจะหาประสิทธิภาพทางการศึกษา (Educational Productivity) และความสูญเปล่าทางการศึกษา (Educational Wastage) อันเนื่องมาจากการตกซ้ำชั้นและการออกก่อนสำเร็จการศึกษาเท่านั้นว่ามีมากน้อยเพียงไร มิใช่จะมุ่งหาสาเหตุหรือวิเคราะห์หาสาเหตุแต่อย่างใด อีกทั้งจะไม่มีการประเมินผลงานหรือติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้ที่สำเร็จการศึกษาออกไปแล้วว่ามีคุณภาพหรือความสามารถในการปฏิบัติงานได้ดีสมกับความรู้หรือไม่

ผลที่คาดว่าจะได้จากการวิจัยนี้

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยคาดว่าผลของการวิจัยจะทำให้ทราบว่า ประสิทธิภาพทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมสามัญ และโรงเรียนมัธยมสาธิตดีกว่ากันมากน้อยเพียงใด และทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพทางการศึกษาของโรงเรียนมัธยมสามัญในระดับชั้นนำว่าดีเกินเพียงใด เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนเกี่ยวกับหลักสูตร วิธีดำเนินการสอน และการบริหารการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการศึกษาในระดับนี้ให้เหมาะสมหรือได้ผลดียิ่งขึ้น และหวังว่าการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางให้มีการวิจัยในเรื่องนี้ต่อเนื่องกันไปอีก

คำจำกัดความ

ประสิทธิภาพทางการศึกษา (Educational Productivity)

หมายถึง ความสามารถในการผลิต คือ เมื่อรับนักเรียนไว้จำนวนหนึ่งในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ แล้วนักเรียนจำนวนนั้นจะสำเร็จการศึกษาออกมาได้มากน้อยเพียงใด และมีคะแนนผลการสอบสูง ต่ำ เพียงใด

ความสูญเปล่าทางการศึกษา (Educational Wastage)

หมายถึง ความสูญเปล่าที่เกิดจากสาเหตุ 2 ประการ คือ

1. เกิดจากการเรียนเกินเวลาที่หลักสูตรกำหนดไว้ แต่สามารถเรียนจนสำเร็จการศึกษา

2. เกิดจากการออกจากสถานศึกษาจนสำเร็จด้วยเหตุผลใดก็ตาม
ระบบ Cohort (รุ่น)

หมายถึง กระบวนการติดตามผลการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคล ตั้งแต่เริ่มเข้าศึกษาในสถานศึกษานั้น ๆ ในปีที 1 ตลอดทุกปี จนกระทั่งออกจากสถานศึกษานั้น ๆ

โรงเรียนมัธยมสามัญ

หมายถึง โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายติดต่อกัน เป็นโรงเรียนรัฐบาล สายสามัญ

โรงเรียนมัธยมสาธิต

หมายถึง โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายติดต่อกัน เป็นโรงเรียนสาธิต สายสามัญ

ข้อสมมติเบื้องต้น

ผู้วิจัยมีข้อสมมติเบื้องต้นในการวิจัยครั้งนี้ว่า

1. คุณสมบัติต่าง ๆ ในด้านของนักเรียน เช่น ระดับสติปัญญา ฐานะทางเศรษฐกิจ สภาพทางครอบครัวของนักเรียนในโรงเรียนทั้งสองประเภทไม่แตกต่างกัน
2. โรงเรียนที่ทำการวิจัยครั้งนี้มีสภาพในด้านบริหาร อาคารเรียน เครื่องอำนวยความสะดวก และบริการต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน
3. โรงเรียนที่ทำการวิจัยครั้งนี้มีการลงทุนในด้านการเงินไม่แตกต่างกัน
4. โรงเรียนที่ทำการวิจัยนี้มีนโยบายวิธีดำเนินงานในด้านการวัดผล และมาตรฐานของข้อสอบไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยเรื่องนี้ไว้ว่า

1. ประสิทธิภาพทางการศึกษาของโรงเรียนที่ทำการวิจัยได้ผลสมบูรณ์
(Educational Productivity = 1)

2. ไม่มีความสูญเสียทางการศึกษาในโรงเรียนที่ทำการวิจัย
(Educational Wastage = 0)

เหตุผลของการตั้งสมมติฐานดังกล่าวนี้คือ โรงเรียนที่เลือกมาทำการวิจัยครั้งนี้เป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียง เป็นที่นิยมเชื่อถือของประชาชน ผู้ที่จะเข้าเรียนใดต้องผ่านการสอบคัดเลือกและพิจารณาแล้วอย่างถ่วงถือนั้นผู้ที่สามารถเข้าเรียนใดควรมีความสามารถเรียนจนสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนที่จะทำการวิจัย โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ดังนี้

1. เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สายสามัญ
2. เป็นโรงเรียนรัฐบาล
3. เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายติดต่อกัน
4. อยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โรงเรียนมัธยมศึกษาที่นำมาวิจัยมี 2 โรงเรียน คือ

- ก. โรงเรียนมัธยมศึกษาประสานมิตร
- ข. โรงเรียนมัธยมศึกษาปทุมวัน

โรงเรียนมัธยมศึกษาทั้งนั้น นอกจากหลักเกณฑ์ 4 ข้อแรกแล้วยังพิจารณาว่าเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียง เป็นที่นิยมเชื่อถือของประชาชน และยินดีที่จะให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูล โดยให้เป็นโรงเรียนชาย 1 โรงเรียน โรงเรียนหญิง 1 โรงเรียน พิจารณาแล้วเลือก

- ก. โรงเรียนสตรีวิทยา
- ข. โรงเรียนวัดเทพศิรินทร์

ข้อมูลที่ให้ทำการวิจัยก็ได้จากโรงเรียนทั้ง 4 แห่งที่ได้เลือกไว้แล้ว โดยสำรวจจำนวนนักเรียนที่เข้าเรียนในรุ่นปีการศึกษา 2506, 2507 และ 2508 โดยแยกเป็นระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เหตุผลที่ต้องแยกเป็น 2 ระดับก็เพราะนักเรียนที่จบชั้นประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.ศ. 3) แล้ว อาจจะไปเรียนต่อในสถานศึกษาอื่น ๆ เช่น โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา โรงเรียนเตรียมทหาร วิทยาลัยครูต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งในกรณีนี้จะถือว่าเป็นความสูญเปล่าทางการศึกษาย่อมไม่ได้ และในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้มีการรับนักเรียนใหม่เข้าศึกษามีใหม่แต่เฉพาะนักเรียนที่เข้าตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 เท่านั้น และติดตามผลการเรียนของนักเรียนเป็นรายบุคคลทุกคน จนกระทั่งนักเรียนทุกคนออกจากสถานศึกษานั้น ๆ พร้อมทั้งสำรวจสภาพและอัตราทำงานของครูด้วย และนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้ศาสตร์ที่เหมาะสม และเสนอผลตามลำดับชั้น

ลำดับชั้นการเสนอข้อมูล

บทที่ 1 ได้กล่าวถึงความเป็นมาของปัญหา ความมุ่งหมายของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้ คำจำกัดความ ข้อสมมุติเบื้องต้น สมมุติฐาน และวิธีดำเนินการวิจัย บทที่ 2 จะกล่าวถึงประวัติความเป็นมาและโครงสร้างของการมัธยมศึกษา แนวความคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพและความสูญเปล่าทางการศึกษา และข้อเขียนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยนี้ ส่วนวิธีดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูลจะเสนอไว้ ในบทที่ 3 บทที่ 4 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล และบทที่ 5 เสนอสรุปผลการวิจัยและขอเสนอแนะ